

Мирјана Р. Обрадовић¹
Универзитет у Крагујевцу
Филолошко-уметнички факултет
Центар за научноистраживачки рад

ИЗ ОНОМАСТИКЕ СЕЛА ДОЊА САБАНТА КОД КРАГУЈЕВЦА²

У раду³ је обрађена ономастичка грађа забележена у шумадијском селу Доња Сабанта. На терену су прикупљени микротопоними и антропоними (лични и породични надимци и хипокористичка имена) свих становника. Ради увида у динамику промена антропомастикона Доње Сабанте консултоване су матичне књиге, те је упоређен систем личних имена особа рођених од 1930. до 1960. и од 1990. до 2020. године. Циљ рада је пописати топониме и антропониме и анализирати их са структурног и семантичког аспекта. Секундарни циљ је начинити осврт на стабилност и промене у систему званичних личних имена становника Доње Сабанте.

Забележени микротопоними мотивисани су разноврсним природним и културним карактеристикама физиогених и антропогених објеката у селу. У творби микротопонима у Доњој Сабанти примећени су сви основни творбени модели и суфикси који функционишу у топонимији (централне) Србије. У систему антропонимских категорија бројношћу и разноврсношћу мотивационих модела истиче се систем мушких личних надимака.

На крају рада приложен је регистар узбучених микротопонима и антропонима који су прикупљени на терену.

Кључне речи: ономастика, топономастика, антропономастика, топоним, антропоним, Доња Сабанта, Крагујевац

1. УВОДНЕ НАПОМЕНЕ

Предмет овога рада јесте ономастикон села Доња Сабанта код Крагујевца. На терену је прикупљена грађа (микротопоними, лични и породични надимци), а ради допуњавања грађе и обухватнијег сагледавања тенденција у антропомастикону насеља консултоване су матичне књиге рођених. Тако састављен корпус представља репрезентативни узорак ономастикона једног насеља у централној Србији. Циљ рада јесте прикупити ономастичку грађу и анализирати је са структурног и

1 mira.obradovic14@gmail.com

2 Истраживање спроведено у раду финансирало је Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије (Уговор о реализацији и финансирању научноистраживачког рада НИО у 2022. години број 451-03-68/2022-14/ 200198)

3 Овај рад настао је на основу реферата прочитаног 30. 10. 2021. на XVI међународном научном скупу *Српски језик, књижевност, уметност* одржаном на Филолошко-уметничком факултету у Крагујевцу.

семантичког становишта. Додатни циљ који се поставља јесте скицирање динамике промена у антропономастикону разматраног насеља.

У првом делу рада анализирају се микротопоними, а у другом делу антропоними. На крају рада прилаже се регистар микротопонима и антропонима насеља Доња Сабанта.

На маргинама истраживања говора Левча Радоје Симић је скицирао и неке карактеристике говора Доње Сабанте⁴. У раду М. Вукићевића (1995: 24) Доња Сабанта је означена као насеље прве зоне Лепенице у којем преовлађују црте косовско-ресавског говора.

Доња Сабанта је сеоско насеље у централној Шумадији и простире се седам километара јужно од града Крагујевца. То је насеље у ждраљичком сливу. Куће су постављене тако да се врши спуштање насеља у равницу и ка друму, са обе стране реке Ждралице (Радивојевић 1910: 92). Припада тзв. типу разбијеног села са разређеним кућама. У насељу постоји четворогодишња школа. На локалитету Липар налази се женски манастир Светог великомученика Георгија. А ближе централном делу насеља, у засеоку Река налази се црква Преображења Господњег.

Име насеља функционише у атрибутивној синтагми: *Доња Сабанџа*. Идентификациони члан ове синтагме није поуздано етимологизован. Народна етимологија полази од речи *сабах* (тур. *sabah sabah (saba)*) у значењу зора (в. Шкаљић 1966: 538), а подршка оваквом тумачењу тражи се у локалном микротопониму Конаковац: „Место где су Турци коначили названо је Конаковац, а и данас носи то име. Цео тај предео изнад Конаковца јутарња зора прво обасја, осветли, па су Турци, будући војнике изговарали реч 'сабах, сабах' па цео тај простор назван је 'Сабанџа', односно касније Сабанта” (Грујић 2004: 30). У раду Симић 1972: 505 име се покушава довести у везу са турским речима *sabahčiček, sabahčić* 'цвијет' (в. Шкаљић 1966: 538) и *šaban* 'глас' или 'нека водена птица'. Дакле, досадашњи покушаји тумачења имена села ослањају се на утицај турског језика. У новије време турским топонимима у Србији бавио се Тарик Дуран. Аутор је у свој рад уврстио сабаначки микротопоним *Мамушовица* (Дуран 2017: 130), али сам ојконим остао је изван оквира његовог рада. Како нам је усмено саопштио, Т. Дуран сматра да реч *сабанџа* јесте настала под турским утицајем, међутим није успео доћи до поузданог тумачења⁵.

4 Горња Сабанта је пункт истраживан у Симић 1972, а Доња Сабанта је остала изван ауторовог интересовања. Оба насеља формирана су у приближно исто време и становници су досељени из сличних крајева. Према доступним подацима: „Обе Сабанте унесене су као једно насеље *Sabanta* у Ридлову карту 1810, у Лапиеву 1822, Фридову 1829, и Киппертову 1853. [...] Као засебно насеље помиње се Сабанта дољња у Уписнику 1818. године, као Сабанта дојна у Назначенију, па опет као Сабанта дољња у Пописнику 1822. године. Код Вука 1827. стоји Сабанта доњ, код Пирха 1829. Сабанта доња – *Sabanta donja*, а у Гавриловићевом речнику 1846. Сабанта Долња. На Руској карти 1831. убележено је као Сабанта нижн., а на Миленковићевој 1850. као Сабанта Д.” (Радивојевић 1910: 220).

5 У будућим истраживањима покушаћемо етимологизовати идентификациони члан синтагме Доња Сабанта. Осим досада преовлађујућих објашњења у вези са утицајима турског језика, ис-

Етници: Сабанџанин, Сабанџанка (ређе се чује: Доњосабанџанин, Доњосабанџанка).

Ктетици: сабанџки/доњосабанџки.

2. МИКРОТОПОНИМИ

У овом делу рада обрађују се микротопоними. Спроводи се семантичка и структурно-творбена анализа микротопонима.

У семантичкој анализи, према семантици тополексеме микротопоними су разврстани у три групе. Прва група обухвата микротопониме мотивисане физиогеним објектима, а друга група обухвата микротопониме мотивисане антропогеним објектима. Поред једночланих, уочавају се и именована у виду атрибутивних синтагми (АС). Класификују се именице (неизведене и изведене у оквирима једночланих топонима и именице као идентификациони чланови АС), а придеве као одредбене чланове АС погледаћемо у оквиру структурно-творбене анализе. Трећа група обухвата микротопониме мотивисане властитим именима (етнонимима и антропонимима).

У скупини физиогених објеката као мотиватори јављају се хидрографски апелативи (бара: *Ба̀ра*, *Грабовиџа ба̀ра*; поток: *Пошџчари*; река: *Река*); ороними (брдо: *Бр̀да*; коса: *Шљива̀рска ко̀са*; лом: *Лџмови*; превој: *Прџво̀и*); запажања у вези са саставом и карактеристикама воде и земљишта (бакар: *Бакарџача*; слан: *Сла̀шина*; студен: *Сџугеџак*), те биљна покривеност терена која се може тицати опште покривености (гај: *Га̀ј*) или пак обухватати крупно шумско растиње (дуб: *Дџбови*; јасика: *Јасџк*; липа: *Лиџар*; лужник: *Ложџаци*; цер: *Церџак*). Последњу скупину чине топономастичке метафоре (корито: *Кориџа*; џеп: *Цџеџаре*). Микротопоним *Цџеџаре* посматрамо као турцизам настао од тур. *џей* (*сер*) (в. Шкаљџић 1966: 238).

У групи микротопонима мотивисаних антропогеним објектима уочавају се: објекти у вези са насељавањем и глобалном поделом села (село/селиште: *Селиштеџаџи*; мала: *Срџдња ма̀ла*); називи за хидрографске објекте које уређује човек (точак 'дрвена полуџев из које се пије вода' (Михајловић 1970: 175): *Тџчак*); имена у вези са положајем у односу на друге објекте (средњи: *Срџдњаџк*), пољопривредни термини (ливада: *Лива̀де*, *Вџлика лива̀да*; поље: *По̀ља*), називи у вези са вођарством (шљивар: *Шљива̀р*), називи у вези са сточарством (коза/козар: *Козарџиџе*), као мотиватори могу се јавити и културни објекти (конак: *Кона̀коваџи*, чесма: *Чџсмиџа*), као и привредни објекти (кречана: *Крџча̀не*), називи војно-одбрамбеног типа (бојиште: *Бџиште*) и верски и сакрални објекти (гробље: *Грџбљџиште*, *Нџво џрџбље*, *Сџа̀ро џрџбље*; црква: *Црџвѝне*). Примеђен је и микротопоним *Кашавиџе* који можемо

питаћемо, према усменој сугестији академика Александра Ломе, могућност да је реч о хунгаризму.

довести у везу са *каџава* и *каџава*, 'арњеви': Катава је покривач леса на воловским колима (РСАНУ 9: 326 са потврдама из Темнића), уп. Katovice (Профоус 2: 2014). Микротопоним *Жежељ* доводимо у везу са лексемом *жежељ* у значењу 'тољага, батина, мачуга' (РСАНУ 5: 330).

У структурно-творбеној анализи према моделу примењеном у раду Јованке Радић о топонимији Белице (Радић 2003: 179–204), све микротопониме класификујемо у две велике групе: једночлани микротопоними и вишечлани микротопоними. Вишечлани микротопоними у нашој грађи јављају се у виду атрибутивних синтагми.

Једночлани микротопоними се даље разврставају на изведене и неизведене. У оквиру неизведених запажамо трансонимизоване географске термине (*Ба̀ра*; *Ре́ка*, *То̀чак*; *Бр̀да*; *Прѣ̀во̀чи*, *Лѣ̀мови*, *Слѣ̀шина*, *Га̀ј*, *Ду̀бови*), пољопривредне термине (*Ливѣ̀де*, *По̀ља Шљивѣ̀р*) и лексеме из семантичке групе културне лексике (*Корѣ̀шиа*; *Креџ̀не*). Универбизујући суфикси уочени у нашим микротопонимима су:

-ача: *Ба̀карња́ча*;

-ар: *По̀шѣ̀чари*, *Лиџ̀ар*, *Цѣ̀йаре*;

-јак: *Сѣ̀удења̀к*, *Ложња̀ци*, *Церја̀к*, *Средња̀к*;

-ик: *Јасѣ̀к*;

-ац: *Селишѣ̀анац*, *Конѣ̀ковац*, *Циѣ̀анац*;

-ица: *Козари́це*, *Че́смица*, *Каџави́це*;

-иште: *Бѣ̀јишѣ̀*, *Грѣ̀бљишѣ̀*;

-ине: *Црквѣ̀не*.

АС:

(а) основни придеви + топографски термин из сфере антропогених објеката: *Срѣ̀дња ма̀ла*, *Вѣ̀лика ливѣ̀да*, *Нѣ̀во љрѣ̀бље*, *Сѣ̀аро љрѣ̀бље*;

(б) двострука суфиксација -ов-ит + топографски термин из сфере физиогених објеката: *Грабови́шиа ба̀ра* (додавањем суфикса -ит на присвојни придев настао од фитонима додатно се истичу фитонимске карактеристике имена, в. Павловић 2018: 119);

(в) придев на -ски + топографски термин из сфере физиогених објеката: *Шљивѣ̀рска ко̀са*.

Како је уобичајено у ономастичким радовима (в. Радић 2003: 189), микротопоними мотивисани властитим именима издвојени су у засебну целину. Уочени су микротопоними мотивисани етнонимима: *Ѐрско сѐло*, *Ту̀рски љѣ̀шок*, *Ту̀рско љрѣ̀бље*, *Циѣ̀анац*. А у оквиру антропонимских категорија уочени су присвојни придеви на -ов и -ин од мушких личних имена и надимака у атрибутивним синтагмама: *Илиџ̀ин љџи*, *Каџов љзвор*, *Реџ̀шова ко̀са*, те примери суфиксалне универбизације мушких личних имена: *Мамџ̀шовац* (тур. *Махмуг/Махмуџ* (Шкаљић 1966: 441)), *Рабрѣ̀новка* (Рабрен исто као Храбрен само без иницијалног Х, в. Грковић 1977: 164), *Радовѣ̀анац* и један пример универбизације женског личног имена: *Ма̀ринац*.

3. АНТРОПОНИМИ

3.1. АНАЛИЗА ГРАЂЕ ПРИКУПЉЕНЕ НА ТЕРЕНУ

Забележени су породични надимци мотивисани: а) етнонимом: *Црноћорци*; б) надимцима предака: *Курјаци*, *Маџинци* (< Маза), *Пилишћари* (< пиле); в) хипокористичким именима предака: *Мидјинци* (< Мида), *Мајшдџи* (< Мата); г) презименом: *Јанићари* (< Јанићијевић).

Надимци по сродницима могу бити мотивисани мушким именом (оца или деде): *Пеко Мџлов*, *Милан Рџлов*, *Гџле Бџџов*, *Гџле Миланов*, *Нешо Пурков*, *Бранко Сандин*, *Мике Драјчешов*, *Зџки Мићешов*, *Милан Раџов*, *Неџбојша Бџнов* и *Мићо Цуњов*. У највећем броју примера запажамо хипокористичка имена на -о (*Пеко*, *Мџло*, *Бџџо* и друга). По мајци настају надимци: *Рајо Лунин*, *Милан Гџин*. У овој групи надимака уочава се очево/дедино или мајчино име у форми посесивног придева уз који стоји хипокористичко име појединца. Имена овог типа дају се у случајевима када су носиоци синови или унуци виђенијих или из неког разлога познатијих људи или у случајевима када једно званично или хипокористичко име носи више особа (нпр. Милан, Зоки). Бележе се и два једночлана хипокористичка имена мотивисана: а) именом мајке: *Кџсинац* (< Кџса) и надимком оца: *Маџинац* (< Маџа). Дакле, на посесивни придев од имена на -а додаје се суфикс -ац и на тај начин се наглашава да је носилац не само *Косин* (син) или *Мазин* (син) већ је и попут своје мајке или свога оца (тј. жели се нагласити да носиоца карактерише нека особина по којој је позната и особа од које је име наслеђено).

Мушка хипокористичка имена по презимену: *Крџле* (< Крстић), *Јџса* (< Јосиповић), *Сџма* (< Симић), *Пџнџа* (< Пантић), *Вџске* (< Васовић), *Јанићко* (< Јанићијевић).

Према речима Р. Симића: „У Левчу се основна група именица *Јџво/Раџе* готово искључиво мења по трећој врсти. Треба додуше напоменути да *Ns* свих ових речи у селима Дулену, Дубрави, Ратковићу, Сабанти (односи се на Горњу Сабанту – М. О.) и Сугубину (ова села леже на северозападу и отворена су према горњој Лепеници), може у принципу имати облик и по првој врсти, али се у пракси такви облици јављају доста ретко” (Симић 1972: 269). У раду М. Вукићевића Доња Сабанта је означена као једино насеље у групи насеља прве зоне Лепенице у којем функционишу мушка хипокористичка имена *Вџо/Вџја* (в. Вукићевић 1995: 157). Наша грађа потврђује да мушка хипокористичка имена могу имати форме: *Драџо*, *Пеџро*, *Аџо*, *Нешо*, али и *Тџма*, *Неша*. У међусобној комуникацији Сабанћана преовлађују хипокористици на -о, а према томе и присвојни придеви типа: *Аџов*, *Пеџров*, *Тџмов*.

Хипокористичка имена: *Драџо* (< Драгољуб/Драган), *Тџма* (< Томислав), *Слава* (< Славољуб), *Миџо* (< Миодраг), *Биле* (< Љубиша), *Раџица* (< Радош), *Миџо* (< Михајло/Микан), *Мићна* (< Михајло), *Мићна* (< Милан), *Миџа* (< Томислав), *Миџо* (< Миодраг), *Гџле* (< Драгољуб/Дра-

гослав), *Гдљче* (< Драгољуб), *Прле* (< Првослав), *Неша* (< Ненад), *Маџа*/*Маџо* (< Матеја), *Аца* (< Александар) и др.

Надимци мотивисани физичким карактеристикама носилаца могу се тицати:

а) тена, те у вези са светлим тенем имамо надимке: *Бѣлац* и *Бѣли*, док особе тамнијег тена носе надимке: *Дѣмче*, *Чамѣнѣо*, *Калѣа*.

б) карактеристика лица и косе: *Брѣко*; *Пинѣкио*, *Цѣле Буљѣина*, *Трѣша*;

в) дебљине и висине: *Дебѣљко*, *Јдѣи*, *Печѣњко* (био је мршав), *Сѣћа* (био је дебео) и *Мѣли*.

Значајан број надимака мотивисан је изгледом и стереотипним виђењем животиња. Особа карактеристичне косе (попут јазавичјег крзна) носи надимак: *Јѣзѣвац*, *Јѣзо*. Крупне особе носе надимке *Грѣзли*, *Мѣдо* и *Мѣчка*, док особа ситније грађе носи надимак *Миѣшић*. Изразито дугим рукама носиоца мотивисан је надимак *Чѣйља*. Особа коју одликује брзина носи надимак *Зѣи*. Лукавост је карактеристика која се издваја код особа са надимцима *Лѣсац* и *Мѣчак*. Особа преке нарави је *Кѣрјак*.

Надимци мотивисани неким карактеристикама у понашању и поступању: *Жѣѣо* (шутирао је лопту у кукуруз), *Зѣдња ѣѣша* (играо је фудбал петом), *Куѣусѣрац* (стално је био у купусу), *Клѣкер* (волео је кликере); *Вѣрац* (побожан човек), *Ђѣре* (имитирао је ћурку), а *Брзи* и *Мѣња* су надимци за особу која се одликује брзином (у говору и ходу).

По карактеристикама у говору: *Брѣле* (носилац има узречицу *бра-ле*).

По познатим личностима и фикционим јунацима: *Тѣрзан* (мали, неразвијен); *Кѣја* (< Витез Која), *Мараѣона* (низак као фудбалер Дије-го Марадона), по фудбалерима настају и надимци: *Пѣжѣн*, *Пѣнѣо* и *Бѣбек*. Остали надимци по познатим личностима: *Трѣман* (спор, тром, па је накнадно дошло до преосмишљавања према презимену америчког председника Х. Трумана), *Чѣрли* (по Чарлију Брауну), *Шѣбан* (према певачу фолк музике).

По занимањима и звањима: *Кѣѣѣѣн*, *Касѣѣин*, *Крѣљ*, *Пѣѣѣѣар*, *Прѣфесор*, *Чѣлик* (власник фирме за производњу предмета од челика), *Шѣф*.

По етнонимима: *Бѣѣарин* (породица носиоца је досељена из Бугарске), *Цѣѣанин*, *Шѣѣба* (носилац је био плав), а посредно и *Чѣрѣа* (алузија на селилачки начин живота који се стереотипно везује за Роме).

По предметима: *Пѣфла* (носилац надимка је свирао саксофон, а део саксофона се тако зове), *Чѣкањ* (деда носиоца је пио из чокања).

По родбинским односима: ујак је свог сестрића прозвао *Сѣжула* (према сека).

По негативним карактеристикама: *Цѣѣѣѣа*⁶ (прост човек).

Кѣнѣур је надимак мотивисан животном околношћу да је деда носиоца био у Аустралији.

6 Уп. цуце 'кепец, особа кратког раста' (Елезовић 1935: 468).

На терену нисмо забележили надимке за женске особе. Уочена су имена која, премда не настају на подлози антропонима, ипак представљају хипокористичка имена: млађа сестра је *Бѣцка* (беба > бека > бецка), *Бѣкица* (према беба > бека и суфикс -ица из личног имена *Славица*). Бележи се једно име по мужу у форми атрибутивне синтагме: *Мира Косинчева*. У селу пак изостају форме на -ица у виду андронима (в. *Гојковица*, *Павловица* у: Шћепановић, Баук 2003: 273). Остала незванична женска имена несумњиво припадају хипокористичким именима: *Бѣбица* (< Биљана), *Бѣна* (< Добрила), *Нока* (< Станојка), *Мира* (< Мирјана), *Славка* (< Славица), *Снежа* (< Снежана) *Цѣца/Сѣка* (< Светлана), *Лѣна* (< Милена), *Нага* (< Надежда) и др. У једној фамилији *Гѣле* је било често хипокористичко име (за *Драјѣљуба* и *Драјѣслава*) па су диференцирани по именима жена: *Гѣле Сѣанѣјкин* и *Гѣле Нагин*.

Надимци недовољно јасне мотивације: *Пѣко*, *Пљаско* (по деди), *Ћѣћур* (могуће да је према врсти тикве која се назива шћућурак, ћућурак, уп. *шућурце* у Елезовић 1935: 490) и *Шѣко*.

У вези са творбом и структуром надимака начелно се може запознати да су претежно заступљена једночлана неизведена имена. Пажњу завређују надимци: *Вѣрац* (*вера* + -ац), *Сѣкула* (сека + антропонимски суфикс -ул(а)), *Пилишѣари* (суфикс -иште је продуктиван у творби пејоратива у Левчу (в. Симић 1972: 692), у овом случају за суфиксом -ишт(е) долази суфикс -ар(и) како би се именовали људи који гаје пилиће) и *Трѣман* (трѣм > трѣман, па је услед блискости по звучности дошло до преосмишљавања придева *шроман* у антропоним страног порекла *Трѣман*).

3.2. ДИНАМИКА ЛИЧНИХ ИМЕНА У ДОЊОЈ САБАНТИ У ПЕРИОДУ ОД 1930. ДО 1960. И ОД 1990. ДО 2020. ГОДИНЕ

У матичним књигама које обухватају имена рођених од 1930. до 1960. године забележено је 123 јединствена мушка имена којима је именовано 389 особа, те 103 јединствена женска имена којима је именовано 359 особа.

У периоду од 1930. до 1960. дошло је до значајних друштвених и историјских промена⁷. Међутим, именослов није трпео значајније промене. Не уочава се појава идеолошких имена типа: *Сѣљинка*, *Тишослав* и слично, нити из система испадају имена која би се могла довести у везу са династијом Карађорђевића – како корпус показује: лично име *Александар* је једно од најпопуларнијих у систему мушких имена.

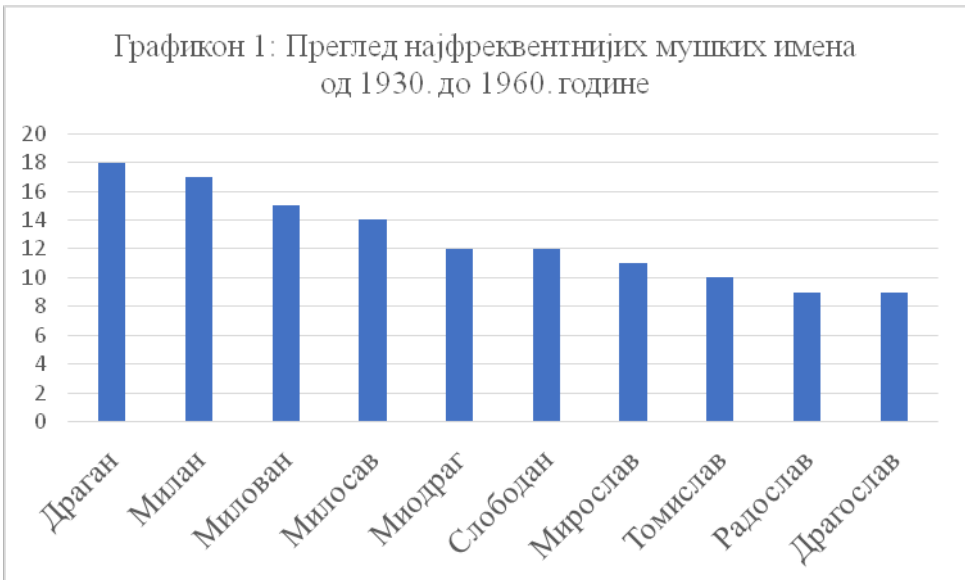
У систему мушких личних имена у периоду од 1930. до 1960. године доминирају словенска⁸ сложена имена типа: *Бранислав*, *Драјѣљуб*, *Драјѣслав*, *Миодрај*, *Мирослав*, *Радомир*, *Рагослав*, *Рајѣомир*, *Славољуб* и

7 Други светски рат, прелазак са монархистичког државног уређења на републику, индустријализација и урбанизација у послератним околностима, утицаји популарне културе и друго.

8 Подаци о пореклу забележених имена износе се према Грковић 1977.

друга. Основе рад-, драг- и мил- примећене су и у изведеним фреквентним именима: Драган, Милан, Радоје, Рагиша и друга. Најфреквентније мушко лично име је Драган (x18). Фреквентна мушка лична имена јесу: Милан (x17), Милован (x15), Милосав (x14), Миодраг (x12), Слободан (x12), Мирослав (x11), Томислав (x10), Радослав (x9), Драгослав (x9), Милушин (x8), Милораг (x8), Зоран (x8), Живораг (x8), Драгољуб (x8), Александар (x7), Душан (x7), Љубиша (x7), Радомир (x7), Живоша (x6), Живагин (x6), а по пет потврда бележе имена: Мирко, Мирољуб, Рашко. Остала мушка имена потврђена су мање од пет пута. По једну потврду бележе словенска имена: Бољуб, Божидар, Верољуб, Владислав, Драгован, Жарко, Мален, Марисав, Мијодраг, Раде, Тиосав, Хранислав и друга, као и календарска имена: Аксентије, Аранђел, Никола, Борђе, Михајло, Михаило, Павле, Христифор и друга. Дакле, може се запазити да и међу именима са најслабијом фреквенцијом доминирају словенска имена основа бог-, влад, драг-, рад-, хран- и друге. У корпусу имена уписаних у матичне књиге у периоду од 1930. до 1960. календарска имена нису фреквентна. Већи број потврда од календарских имена и имена преведених са грчког бележе имена: Александар (x7), Слободан (x12) и Стеван (као варијанта имена Стефан, x3). У првом делу сложених имена и у изведеним именима најфреквентније основе су: мил- (x88), драг- (x46), рад- (x33), жив- (x27), мир- (x21), слав- (x3). У другом делу сложених имена најфреквентније основе су: -слав (x51), -мир (x29), -љуб (x18), -рад (x16), а најчешћи суфикси у изведеним именима су: -ан (x88), -ко (x23), -(и)је (x26), -ин (x22), -иша (x15).

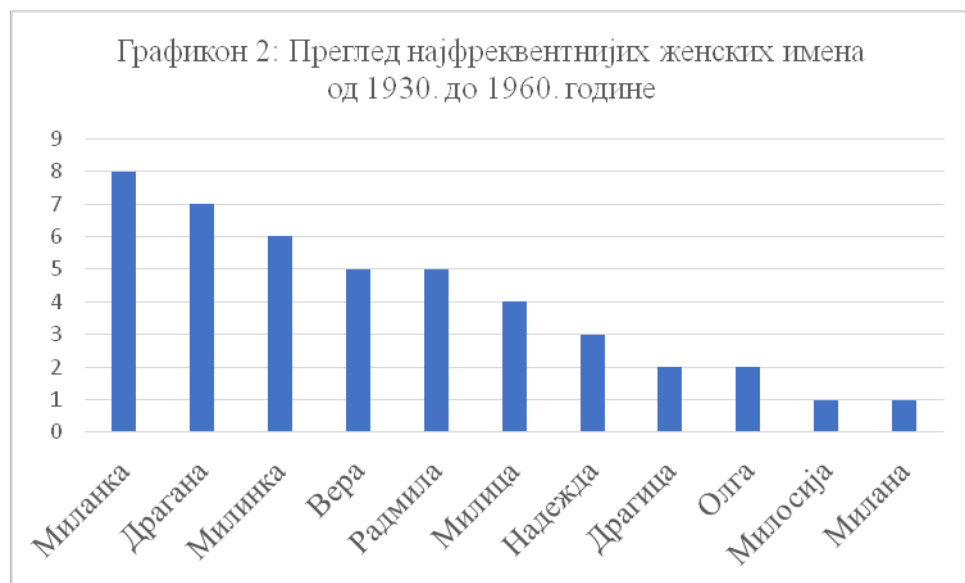
Десет најфреквентнијих мушких имена у периоду од 1930. до 1960. године приказано је на следећем графикању:

Слично стању у инвентару мушких личних имена од 1930. до 1960. у матичне књиге рођених уносе се најчешће словенска имена и за женске особе. Најфреквентнија женска имена јесу: Миланка (x15), Милинка (x13), Радмила (x12), Вера (x12), Милица (x11), Надежда (x10), Драгица (x9), Олга (x9), Милана (x8), Милосија (x8), Владанка (x7), Душанка (x7), Живадинка (x7), Гордана (x6), Добрила (x6), Зорица (x6), Јованка (x6), Љиљана (x6), Славица (x6), Сџанка (x6), Бранка (x5), Даница (x5), Десанка (x5), Мирјана (x5), Мирослава (x5), Свешлана (x5). У регистру женских имена доминирају изведена имена словенских основа. Најфреквентније основе женских имена јесу: мил- (x55), драг- (x10), рад- (x7) и жив- (6x).

Занимљиво је пак запазити да се основа стан- јавља само једном у систему мушких имена (*Сџанко*), док је у систему женских имена уочено шест потврда у лику личног имена *Сџанка*. Сматра се да су имена која садрже корен стан- имала функцију да зауставе рађање деце у многочланим породицама погођеним сиромаштвом (в. Грковић 1983: 43).

Десет најфреквентнијих женских имена у периоду од 1930. до 1960. године приказано је на следећем графикону:

За разлику од 389 мушких и 359 женских особа чија су имена уписана у матичне књиге рођених у периоду од 1930. до 1960. године, у другом раздобљу које посматрамо, од 1990. до 2020. године уписано је знатно мање особа. Уочено је свега 23 мушка имена за 31 особу, односно 7 женских имена за 8 особа. Од мушких имена уочено је понављање имена: *Милош* (x4), *Никола* (x3), *Немања* (x2), *Сџефан* (x2) и *Филиј* (x2). Словенских имена основа слав-, мир-, жив- и других нема у инвентару имена последње деценије двадестог века и прве две деценије двадест

првог века. У вези са творбеним карактеристикама може се запазити да су готово сва мушка имена изведена. Занимљиво је да и у скромном корпусу од свега 23 имена примећујемо једно сложено словенско име: *Владимир*. Приликом истраживања крагујевачког антропономастикона уочено је да су имена *Владимир* и *Бојдан* једина словенска сложена имена од две основе која опстају међу најфреквентнијим на почетку двадесет првог века (уп. Поломац 2011: 38). У поређењу са именословом од 1930. до 1960. уочено је понављање имена: *Александар*, *Ђорђе*, *Милан* и *Жарко*.

У систему женских имена од 1990. до 2020. године, име *Милица* потврђено је два пута. У оба тридесетогодишња пресека која посматрамо уочена су два женска имена: *Милица* и *Даница*. Женско име *Милица* уочено је као најфреквентније словенско изведено име у раду Поломац 2011: 38. У истраживању динамике личних имена у Новом Саду лично име *Милица* запажа се као једино женско име које се понавља међу двадесет најпопуларнијих имена 1960, 1990. и 2010. године (в. Лађевић и др. 2011: 193).

У вези са структурним карактеристикама запажају се два имена од два слога: *Јана* и *Сања*, те пет женских имена од три слога: *Милица*, *Лидија*, *Даница*, *Кристијана* и *Тамара*.

4. ЗАКЉУЧАК

Овом приликом обрађене су неке ономастичке јединице забележене у шумадијском селу Доња Сабанта. Детаљно је извештено о обради микропонима (спроводне се семантичка и структурна анализа), а услед бројности антропонима задржали смо се на оним категоријама које добро чувају завичајност. У овом насељу то су мушка хипокористичка имена и надимци. Званична лична имена ипак нису остала потпуно изван наше анализе: формирали смо корпус од личних имена уписаних у матичне књиге у периоду од 1930. до 1960. и од 1990. до 2020. године и покушали уочити неке карактеристике у динамици личних имена у Доњој Сабанти.

На терену није забележен велик број микропонима. Ипак, микропонимија Доње Сабанте добро илуструје готово све семантичке и структурно-творбене форме које карактеришу топонимију централне Србије. За будућа истраживања оставља се етимологизовање имена *Сабанџа* у називу села.

У вези са антропонимским категоријама може се приметити да поред хипокористичких имена на -а, значајан удео у грађи имају и хипокористичка имена на -о, док се спорадично срећу и хипокористици на -е (*Гђе*, *Прле*). Добро се чувају породични надимци. Највећи број личних надимака мотивисан је физичким карактеристикама носилаца, било да је мотивација непосредна: *Бели*, *Мали*, *Трша* или посредна

(Грџли, Чайља, Тарзан и др.). Околност да у селу постоји фудбалски клуб и да су становници различите животне доби заинтересовани за тај спорт условила је да велики број надимака буде у вези са фудбалом (Бџбек, Марадона, Пижон, Задња ијша, а посредно и Жйшо). Занимљиво је и да највећи број надимака није негативне конотације. Надимци су стицани у детињству или раној младости на основу неке објективно уочене карактеристике од стране најближег окружења те их носиоци доживљавају као домишљате и шаљиве, а не погрдне.⁹

У вези са званичним именима уписаним у матичне књиге од 1930. до 1960. године показано је да су најфреквентнија имена словенског порекла и то изведена (*Драјан, Милан*) и сложена имена од две словенске основе (*Миодрај, Мирослав, Рагослав*). Имена основа драг-, мил- и рад- доминирају и у систему женских имена (*Драјана, Миланка, Рагмила*). Услед изражене депопулације села, у периоду од 1990. до 2020. забележено је четрдесетак мушких и женских имена. Начелно се може казати да су коментари у вези са истраживањем именованог града Крагујевца (в. Поломац 2011: 35–42) примењиви и на систем мушких имена нашег пункта: у систему мушких имена заступљена су имена у вези са националном историјом и хришћанским свецима (*Милош, Никола, Стефан, Ђорђе*), док су словенска сложена имена од две основе у повлачењу и у пресеку именованог из периода од 1990. до 2020. године бележи се само мушко лично име *Владимир*. Услед врло малог броја забележених женских имена теже је уочити неке правилности у формирању именованог, те можемо једино указати на то да антропоним *Милица* функционише и у овом скромном регистру женских имена.

РЕГИСТАР ТОПОНИМА

<i>Бакарњача</i>	<i>Ђерско сѐло</i>	<i>Лијар</i>
<i>Ба̀ра</i>	<i>Жежељ</i>	<i>Ложња̀ци</i>
<i>Бџишџе</i>	<i>Илџин џџџ</i>	<i>Лџмови</i>
<i>Брџа</i>	<i>Јасџк</i>	<i>Мамџшоваџ</i>
<i>Вџелика ливџа</i>	<i>Каџов џзвор</i>	<i>Ма̀ринаџ</i>
<i>Га̀ј</i>	<i>Козарџиџе</i>	<i>Нџво џрџбље</i>
<i>Грабовџиша ба̀ра</i>	<i>Конџковаџ</i>	<i>По̀ља</i>
<i>Грџбљишџе</i>	<i>Корџиша</i>	<i>Поџџџчари</i>
<i>Доња Сабанџиша</i>	<i>Кречџне</i>	<i>Прџвоџи</i>
<i>Дџбови</i>	<i>Ливџе</i>	<i>Рабрџеновка</i>

9 На пример, надимак Шваба носи мушкарац рођен десет година после окончања Другог светског рата. Тај надимак му је наденуо деда и једини разлог јесте то што је носилац имао светлу (плаву) косу која се доживљава као типична за Немце. Уопште узев, надимци по физичким карактеристикама: *Лџи, Грџли, Тарзан, Пинџкио* и други не доживљавају се као погрдни. У породичном надимку *Пилишџари* погрдна компонента је изгубљена услед старине. Несумњиво је погрдан пак надимак који се доводи у везу са невапитањем и простотом носиоца: *Цџџа*.

Радованац	Средњаџ	Чѣсмица
Рѣка	Стѣро їрѣбље	Цѣйаре
Рѣсїова кѣса	Студењаџ	Шљивѣр
Селиштанац	Тѣчак	Шљивѣрска кѣса
Слѣшина	Церјаџ	
Срѣдња мала	Црквїне	

РЕГИСТАР АНТРОПОНИМА

1. Надимци	Мачак	Шваба
Бѣкица	Мѣго	Шѣф
Бѣлац	Мѣчка	Шѣко
Бѣли	Мїдїнци	
Бѣбек	Мишић	2. Хиѣокорисїичка
Брале	Муња	имена
Брзи	Пѣко	Аца
Брѣко	Печѣнѣко	Аѣо
Бўїарин	Пижѣн	Бѣцѣка
Вѣрац	Пилишїари	Бїбїица
Грїзли	Пїнїо	Бїле
Дебѣљѣко	Пинѣкио	Бїна
Дїмче	Пїфла	Бранѣко Сандин
Жїшїо	Пљасѣко	Васѣе
Задња ѣѣта	Пѣшїар	Гѣле
Зѣц	Прѣфесѣр	Гѣле Бѣжѣв
Јазаваци	Сѣѣула	Гѣле Миланѣв
Јазѣо	Сїћа	Гѣле Надин
Јѣти	Тарзан	Гѣле Сїанѣѣјѣкин
Калѣа	Трѣман	Гѣлѣе
Кайѣшан	Трша	Драѣго
Касїин	Бўре	Зѣѣки Мїћѣшѣв
Кѣнїур	Бўћур	Јанићари
Клїѣкер	Цїїанин	Јанићѣко
Кѣја	Црноїѣрици	Јѣса
Краљ	Чаманїо	Косїнац
Куїусарац	Чайља	Крле
Кўрјаѣи	Чарли	Лѣна
Лїсац	Чѣлик	Маїша
Мазїнац	Черїа	Маїшѣо
Мазїнци	Чѣкан	Маїшѣѣвї
Мали	Цўца	Мїїѣо
Мараѣѣна	Шѣбан	Мїдїнци

<i>Мијо</i>	<i>Мићо Цуњов</i>	<i>Рајо Луњин</i>
<i>Мије Драјчешов</i>	<i>Нага</i>	<i>Ракица</i>
<i>Мико</i>	<i>Небојша Банов</i>	<i>Сима</i>
<i>Милан Гигин</i>	<i>Неша</i>	<i>Слава</i>
<i>Милан Радов</i>	<i>Нешо Пурков</i>	<i>Славка</i>
<i>Милан Ролов</i>	<i>Нока</i>	<i>Снежа</i>
<i>Мира Косинчева</i>	<i>Панџа</i>	<i>Тома</i>
<i>Мица</i>	<i>Пеко Молов</i>	<i>Цеца/Сека</i>
<i>Миђа</i>	<i>Прле</i>	<i>Цуле Буљина</i>

Извори

Матичне књиге рођених у Доњој Сабанџи (од 1930. до 1960. године и од 1990. до 2020. године)

Литература

Вукићевић 1995: М. Вукићевић, *Говори крагујевачке Лејенице*, Приштина: Универзитет у Приштини.

Грковић 1977: М. Грковић, *Речник личних имена код Срба*, Београд: Вук Караџић.

Грковић 1983: М. Грковић, *Имена у Дечанским хрисовуљама*, Нови Сад: Филозофски факултет: Институт за јужнословенске језике.

Грујић 2004: Т. Грујић, *Доња Сабанџа у прошлости*, Београд: Т. Грујић, Крагујевац: Интер Принт.

Дуран 2017: Т. Дуран, *Топоними шурској њорекла у Србији*, необјављена докторска дисертација, Београд: Филолошки факултет.

Елезовић 1935: Г. Елезовић, *Речник косовско-меџохијској дијалекта*, св. 2, Српски дијалектолошки зборник V, Београд: Српска краљевска академија.

Лађевић и др. 2011: М. Лађевић, Д. Станојевић, И. Јањић, Динамика најпопуларнијих личних имена у Новом Саду током педесет година, у: В. Ружић и С. Павловић (ур.), *Лексикологија, ономастика, синтакса*, Нови Сад: Филозофски факултет, 191–200.

Михајловић 1970: В. Михајловић, Прилог речнику српскохрватских географских термина, Нови Сад: *Прилози проучавању језика*, бр. 6, Нови Сад, 153–181.

Павловић 2018: З. Павловић, Ороними Србије, IV део, Ћ–Ш, Београд: *Ономастолошки прилози*, XXV, Београд, 79–204.

Поломац 2011: В. Поломац, Неколико напомена о систему личних имена у Крагујевцу у првој деценији XXI века, Београд: *Ономастолошки прилози*, књ. 21, Београд, 35–42.

Профоус 1–5: А. Profous, *Místní jména v Čechách*, Praha: Nakladatelství Československé akademie věd, 1949–1960.

Радивојевић 1910: Т. Радивојевић, *Лејеница: Антиројогеографска испитивања*, Српски етнографски зборник, књ. 15, Београд: Српска краљевска академија.

Радић 2003: Ј. Радић, Топонимија Белице, Београд: *Ономастолошки прилози XVI*, Београд, 17–322.

РСАНУ 1–21: *Речник српској књижевности и народној језика*, I–XXI, Београд: Српска академија наука и уметности.

Симић 1972: Р. Симић, Левачки говор, Београд: *Српски дијалектолошки зборник*, XIX, Београд, 1–618 (+ карта).

Шкаљић 1966: А. Шкаљић, *Турцизми у српскохрватском језику*, Сарајево: Свјетлост.

Шћепановић, Баук 2003: М. Шћепановић, С. Баук, Терминологија српске антропонимије, Београд: *Научни саставак слависта у Вукове дане*, 32/3, Београд, 269–287.

Mirjana R. Obradovic / FROM THE ONOMASTIC OF THE VILLAGE DONJA SABANTA NEAR KRAGUJEVAC

Summary / The paper investigates the onomastic data collected in Donja Sabanta, Sumadija region, which administratively belongs to the municipality of Kragujevac. Microtoponyms and antroponyms (personal and family nicknames and hypocoristic names) of all the residents who live in the village, according to the information we possess, either permanently or from time to time (in order to do seasonal agricultural work on the land). In order to establish the dynamics of the antropomastics from the village of Donja Sabanta we have consulted the birth register, and thus compared the system of personal first names of the people born between 1930 and 1960 and those born between 1990 and 2020. The aim of this paper is to list all the toponyms and antroponyms and analyses them from the structural and semantic aspect. The secondary aim is to describe the stability and changes in the system of official names of the residents of the village Donja Sabanta.

The collected microtoponyms are motivated by the versatile natural and cultural characteristics of the physiogenous and antropogenous phenomena in the village. In the formation of the microtoponyms in Donja Sabanta we have noticed all the derivative models and suffixes which function in the toponymy of (the central) Serbia. The system of male personal nicknames stands out within the system of antroponymous categories by its numerousness and versatility. Apart from -a forms, which are dominant in Sumadija, a significant number of male hypocoristic names ending in -o has been confirmed (*Pero, Aco* and similar).

At the end of the paper we enclose a register in alphabetical order of microtoponyms and antroponyms which were collected in the field.

Key words: onomastic, toponomastics, antropomastics, toponym, antroponym, Donja Sabanta, Kragujevac

Примљен: 23. септембра 2022.

Прихваћен за штампу октобра 2022.